

Ugljanski poliptih

Matošović, Tea

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:592142>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-06-30**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET

Tea Matošović

Ugljanski poliptih
(ZAVRŠNI RAD)

Rijeka, 2023.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET
Odsjek povijesti umjetnosti

Tea Matošović
0009084782

Ugljanski poliptih

ZAVRŠNI RAD

Preddiplomski sveučilišni studij povijesti umjetnosti i filozofije

Mentor: Doc. dr. sc. Barbara Španjol – Pandelo

Rijeka, 13. rujna 2023.

IZJAVA O AUTORSTVU

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je završni rad isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Student/ica:

U Rijeci, 12.09.2023.

SADRŽAJ

UVOD.....	1
FRANJEVAČKI SAMOSTANI U ZADRU I NA UGLJANU.....	2
UGLJANSKI POLIPTIH.....	3
ZADARSKI SLIKARSKI KRUG 15. STOLJEĆA	5
DUJAM MARINOV VUČKOVIĆ	7
IVAN PETROV IZ MILANA	9
TKO JE AUTOR UGLJANSKOG POLIPTIHA?.....	10
ZAKLJUČAK	19
POPIS LITERATURE.....	20
POPIS PRILOGA	23
SAŽETAK I KLJUČNE RIJEČI.....	24
PRILOZI.....	25

UVOD

Ugljanski poliptih je višedijelna oltarna slika koja se izvorno nalazila na otoku Ugljanu u zadarskom arhipelagu no, danas se čuva u riznici samostana Sv. Frane u Zadru. S obzirom kako se autor nije potpisao na rad te također drugim metodama nije utvrđen identitet istog, postoje dvije najčešće teorije o autoru poliptih. U ovome će radu biti riječ o majstorima kojima povjesničari umjetnosti pripisuju autorstvo o argumentima temeljem kojih donose zaključke. U prvom poglavlju naziva Samostan Sv. Frane je opisan samostan gdje se danas čuva Ugljanski poliptih te su opisani samostan i crkva Sv. Jeronima na Ugljanu gdje se poliptih izvorno nalazio. U poglavlju pod naslovom Ugljanski poliptih opisuje se poliptih i definira se njegova ikonografija. Nakon toga slijedi opis Ugljanskog poliptiha uz kojega se povezuje i ikonografija svetaca koji su prikazani. Naredno poglavlje pod nazivom Zadarski slikarski krug 15. stoljeća govori o istaknutim majstorima i njihovim slikarskim opusom. Spominju se i pretpostavke o tome kako su neki majstori mogli utjecati na stil izrade Ugljanskog poliptiha. Slijede poglavlja o slikaru Dujmu Vučkoviću a zatim Ivanu Petrovu iz Milana gdje se donose njihove kratke biografije i definira se njihovo djelovanje. U posljednjem se poglavlju raspravlja o mogućim autorima Ugljanskog poliptiha. Obrađena su djela koja ugovorom sigurno pripadaju majstorima Dujmu i Ivanu te njihov zajednički rad. Na temelju toga su navedene pretpostavke o tome tko bi od spomenute dvojice majstora mogao biti autor Ugljanskog poliptiha. Metodologija koja je korištena za pisanje ovog rada je pregledavanje literature i kataloga dostupnih u knjižnicama te putem web stranica.

FRANJEVAČKI SAMOSTANI U ZADRU I NA UGLJANU

Ugljanski poliptih se danas čuva u riznici samostana sv. Frane u Zadru, samostanu sjedišta franjevačke Provincije sv. Jeronima na području Dalmacije. Nalazi se na zapadnom dijelu grada Zadra a samostanski kompleks čine crkva, klaustar, samostanska krila, vrt i gospodarsko dvorište. Od desetak srednjovjekovnih redovničkih kompleksa u Zadru ovaj je sklop jedini sačuvao izvorni prostorni raspored.

Crkva Sv. Frane je posvećena 13. listopada 1280. godine a njezina gradnja traje sve do početka 14. stoljeća. Ono što ju čini posebnom je troapsidalnizačelni sklop kojeg PavušaVežić dovodi u vezu s arhitekturom gotike dominikanaca i franjevac iz Veneta i Umbrije 13. stoljeća. U sakristiji crkve je 1358. bio potpisan Zadarski mir te je ona ujedno bila kapitularna dvorana te kapela Sv. Ludovika. ¹Međutim, dok Ugljanski poliptih nije predan na čuvanje u samostan Sv. Frane, nalazio se u samostanu Sv. Jeronima na otoku Ugljanu, u Zadarskom arhipelagu.

Samostan i crkva Sv. Jeronima na otoku Ugljanu su nastali u 15. stoljeću i također su pripadali Franjevačkoj dalmatinskoj provinciji Sv. Jeronima. Samostan Sv. Jeronima je sagrađen 1430. godine i to kao zadužbina Šimuna Benje čija je obitelj vjerojatno ranije imala posjede na Ugljanu. Crkva Sv. Jeronima je posvećena 21. svibnja 1447. Klaustar je zajedno sa cisternom, izgrađen između crkve i sjevernog samostanskog krila i ogradnih zidova kojima je zatvoreno dvorište prema vrtovima sa zapadne i istočne strane. ²

¹VEŽIĆ, 2018, str. 17-19

²VEŽIĆ, 2008, 49-51

UGLJANSKI POLIPTIH

Poliptih je višedijelna slika koja se smješta na oltare. Na poliptisima su mogle biti prikazane raznovrsne Biblijske teme i prikazi. Glavna tema poliptiha je bila prikazana na slici u središnjem polju. Često su bili vrlo raskošno i pažljivo ukrašeni.

Dimenzija Ugljanskog poliptiha je 230x245cm. Sastoji se od središnjeg djela, predele i gornjeg reda. U središnjem polju Ugljanskog poliptiha prikazana je Bogorodica s Djetetom na prijestolju te je okružena anđelima sviračima. Bogorodica je odjevena u bogato nabranu, dugu crvenu haljinu prekrivenu zlatom koje je vezeno florealnim ornamentom. Ispod vrata haljine se nalazi zlatni rub s tri zlatna gumba. Stegnuta je u struku crnom trakom. Maforion je izvana modar i prekriven zlatom vezenim geometrijskim ornamentom dok je iznutra svijetlozelen. Na rubovima maforiona su zlatnim slovima ispisani stihovi dviju himni posvećenih Bogorodici. Lice Bogorodice je prikazano mladenački s naglašenim lukovima obrva, prćastim nosom te vrlo blagim podbratkom. U rukama drži malog Krista, prsti su prikazani dugački dok desna ruka izgleda predimenzionirano. Mali Krist se igra sa češljugarem kojeg drži u desnoj ruci. Prikazan je gol samo ogrnut blijedoljubičastom tkaninom koja je ukrašena zlatovezom. To ukazuje na autorovo dobro poznavanje anatomije. Crte lica nalikuju Bogorodičinim te oboje imaju bogato puncirane, zlatne aureole. Na prijestolju je vidljivo nekoliko arhitektonskih elemenata te je prikazan u gotovo bijeloj boji. Uz rubove prijestolja, majstor je smjestio osam anđela različitih fizionomija sa različitim glazbenim instrumentima. U donjem dijelu je podloga crna.³

U srednjem djelu poliptiha se uz Bogorodicu i Dijete nalazi još šest likova; Sv. Franjo, Sv. Šimun, Sv. Jakov, Sv. Petar Mučenik, Sv. Nikola, Sv. Jeronim i Sv. Jakov. U gornjem redu poliptiha se također nalazi šest likova; Sv. Stjepan, Sv. Ivan Krstitelj, Sv. Krševan, Sv. Donat, Sv. Dimitrije te lik sveca mlađe dobi koji je neidentificiran. Na vrhu poliptiha se nalazi prikaz pod nazivom *imagopietatis* tj. Oplakivanje Krista.⁴

³HILJE, 1999, str. 102-103

⁴HILJE, 1996, str. 43

Na predeli su prikazani Krist i dvanaest apostola. U središnjem polju predele se nalazi Krist. U lijevoj ruci drži knjigu na kojoj je vidljiv natpis „EGO SUM LUX MUNDI“ (Ja sam svjetlost svijeta) dok desnom rukom čini znak blagoslova. S (njegove) desne strane se nalazi lik Sv. Petra. S lijeve Kristove strane je prikazan lik Sv. Andrije. Mjesto Sv. Pavla je zamijenio brat Sv. Petra, Sv. Andrija. Takav prikaz apostola koji je sam autor izabrao se često pojavljivao na predelama u gotičkom slikarstvu i u zadarskom slikarskom krugu.

Nadalje, s lijeve strane se nalazi Sv. Jakov. Njegov se lik uspješno identificirao atributom hodočasničkog štapa i identičnom fizionomijom svetca u srednjem redu samog poliptiha.

Slijedi lik Sv. Tome koji se može prepoznati po natpisu „DESENDIT AD INFERRA, TERTIA DIE RESURETIS“ čiji se sadržaj povezuje upravo s tim svecem. Idući prikazani svetac je Sv. Bartul koji je vrlo lako prepoznatljiv po svom atributu. Riječ je o nožu kojem su mu prema legendi, oderali kožu. U sljedećem polju bi se trebao nalaziti Sv. Jakov Alfejev kojeg se može prepoznati po fizionomiji koja je slična onoj Isusa Krista. Posljednji apostol prikazan s lijeve strane je Sv. Matija. Na rotulusu rukama ovog svetca vidljiv je fragmentmolitve Vjerovanja (Credo) tj. vidljive su posljednje riječi molitve koje su povezane sa posljednjim izabranim apostolom, to su riječi „VITAM ETERNAM“.

Na Kristovoj se desnoj strani nakon Sv. Petra pojavljuje lik Sv. Ivana staračke fizionomije. U nekoliko različitih prikaza apostola, Sv. Ivan je prikazivan kao mladenačka figura te se to stoga uvelike razlikuje od fizionomije koju vidimo na prikazu s Ugljanskog poliptiha. Apostoli koji slijede s desne strane su: Sv. Filip, Sv. Matej Evanđelist, Sv. Šimun te je naposljetku prikazan lik Sv. Jude Tadeja no, neprirodno izgleda kao apostol mlađe dobi, moguće zbog običaja smještanja mlađih likova na krajeve predela. Zbog nekolicine sačuvanih natpisa na rotulusima može se pretpostaviti da su apostoli recitali molitvu Vjerovanja u završnoj sceni prikazanja Muke Kristove te svjedoče utemeljenju zajednice kršćana. Hilje ističe da je I. Petriciolibio prvi povjesničar umjetnosti koji je pisao o prepoznatljivoj identifikaciji likova.⁵

⁵HILJE, 1996, str. 44-56

ZADARSKI SLIKARSKI KRUG 15. STOLJEĆA

Najistaknutiji majstori koji se zajedno sa svojim djelima pojavljuju na području Zadra krajem 14. stoljeća i u 15. stoljeću su Menegelo Ivanov de Canali, Blaž Jurjev Trogiraniin, Dujam Vučković i Ivan Petrov iz Milana. ⁶Javljaju se još dvoje slikara; Menegelov sin Marko no, on se već 18. travnja 1438. spominje mrtav i Bartul. 1437. godine. Antun Restinović spominje 1446. kada preuzima zadatak za rad u crkvi Sv. Marije Velike. Moglo bi se uzeti u obzir i njegov opus u Zadru. To može potvrditi činjenica kako je surađivao sa Dujmom Vučkovićem. ⁷

Menegelo Ivanov de Canali je bio podrijetlom iz Venecije, ali je djelovao u Zadru do 1430. godine kada umire. Njegova su djela obilježila kraj 14. stoljeća, među kojima su najpoznatija djela Tkonsko raspelo na otoku Pašmanute tzv. Triptih „Varoške Gospe“ i slika Gospa od Zdravlja koje se danas čuvaju na Stalnoj izložbi crkvene umjetnosti u Zadru.

Blaž Jurjev Trogiraniin je bio iz Lapca što se iz ugovora koji je potpisan 1423. može iščitati. Tim je ugovorom u Dubrovniku uzeo na nauk Martina Petkovića. U dokumentima iz Dubrovnika je vidljivo kako ga se oslovljava kao slikara iz Trogira što nam potvrđuje i njegov slikarski opus te dugotrajni boravak u Trogiru. Nedavno pronađeni dokumenti potvrđuju pretpostavke kako je Blaž Jurjev dio svoje mladosti, čak i školovanja proveo upravo u Zadru. Tada je u Zadru bio poznat rad Menegela Ivanova de Canalija. Time se može potvrditi veza između prethodno spomenuta dva majstora. Blaž Jurjev je zasigurno imao uvid u radove Menegela u doba svoje mladosti u Zadru.

Blaž se prvi puta spominje 26. svibnja 1412. u svezi radova u franjevačkoj crkvi u Splitu. U slično vrijeme i u istoj crkvi, Menegelo se spominje vezano uz pregovore o popravku starije slike koja se nalazila u crkvi. Neka od poznatijih djela Blaža Jurjeva su Bogorodica u ružičnjaku u sakristiji trogirske katedrale, šibenski poliptih iz crkve Sv. Antuna Opata, poliptih iz crkve sv. Ivana u Trogiru te poliptih iz Opatske riznice u Korčuli. ⁸

Blaž ima vrlo definirani stil slikanja stoga, pripisivanje djela Blažu Jurjevu ne predstavlja problem za povjesničare umjetnosti. ⁹

⁶HILJE, 1990, str. 38

⁷HILJE, 1990, str. 34-35

⁸HILJE, 2020, str. 34-40

⁹HILJE, 1990, str. 38

Pretpostavlja se da je Blaž Jurjev Trogiraniin bio učitelj Dujma Vučkovića. Može se pretpostaviti kako se to školovanje moglo dogoditi između 1420. i 1427./28. Upravo je u tom vremenu Blaž bio pri kraju boravka u Trogiru (do 1417.- 1420.) te zatim boravi u Dubrovniku (1421.-1427.). Nakon toga, 1428. boravi u Splitu te se 1429. – 1444. vraća u Trogir. Iz toga se može zaključiti kako je, ako bi se prihvatila pretpostavka o školovanju Dujma u radionici Blaža Jurjeva, ono započelo u Trogiru, zatim se nastavilo u Dubrovniku te je naposljetku završilo u Splitu, gdje su se obojica vratili. Blaž Jurjev je imao važnu ulogu unutar razvoja slikarstva na dalmatinskom području 15. stoljeća. Ta bi se tvrdnja mogla opravdati pretpostavkama kako je Blaž bio učenik Menegela, Dujam Vučković učenik Blaža te Ivan Petrov iz Milana svojevrsni nasljednik Menegelove radionice. Postoji mogućnost kako je Marinelo Vučković bio učenik Ivana Petrova a Juraj Čulinović pak Dujmov učenik.¹⁰

U tom vremenu se javlja i import umjetnina iako nije bio uvelike razvijen, na takvim se umjetničkim djelima može primijetiti različitost od domaćih slikarskih opusa.¹¹

Djela koja se uglavnom na osnovi stilskih obilježja mogu uvrstiti u prethodno navedeno vremensko razdoblje te se u okviru dalmatinskog slikarstva, ističu vrsnoćom su: Bogorodica s Djetetom (zbirka franjevačkog samostana, Zadar), Ugljanski poliptih (zbirka franjevačkog samostana, Zadar), dio poliptiha iz Luke na Dugom otoku (SICU Zadar), poprsje Bogorodice s Djetetom Blaža Jurjeva (SICU Zadar), Bogorodica koja doji dijete iz samostana Sv. Marije (SICU Zadar) te Zaruke Sv. Katarine iz Poljica (Parohijska crkva u Smokoviću). Također među ove se radove mogu dodati i oslikane skulpture s ograde svetišta zadarske katedrale te oltar Petra de Riboldisa u franjevačkoj crkvi u Zadru o kojima će više riječi biti kasnije u radu.

Najpoznatije djelo između prethodno navedenih je zasigurno Ugljanski poliptih. Djelo nije signirano niti se ugovorom može utvrditi tko je autor. Međutim, postoje mnoge rasprave povjesničara umjetnosti o autorstvu istog djela. Najčešća pretpostavka je da postoje dva moguća autora; Dujam Vučković i Ivan Petrov iz Milana.¹² S obzirom kako praksa tog doba nije bila takva da su autori svoja djela potpisivali, ne može se sa sigurnošću reći koja djela bi mogla pripadati čijem slikarskom opusu. Tome mogu pridonijeti stilaska analiza i potpisani ugovori koje su majstori sklapali sa naručiteljima.¹³

¹⁰HILJE, 2020, str. 34-40

¹¹HILJE, 1990, str. 36

¹²HILJE, 1990, str. 38

¹³HILJE, 1999, str. 131

DUJAM MARINOV VUČKOVIĆ

Dujam Marinov Vučković je slikar porijeklom iz Splita, a djelovao je tijekom prve polovice 15. stoljeća na području Dalmacije. Postoji više varijanti pisanja Dujmovog prezimena. Tako se u dokumentima mogu pronaći još i Vušković, Vuchouich i sl. Međutim, mnogi povjesničari umjetnosti poput D. Domančića i E. Hilje se slažu sa time kako je Dujmovo prezime ispravno čitati Vučković. U dokumentima koji su pronađeni u Splitu, spominje se Marino Vulcicouich te se smatra kako je to bio Dujmov otac.¹⁴

Nakon otkrića slojeva fresaka 1958. godine, u kapeli Sv. Duje u stolnoj crkvi u Splitu sam je Dujam te njegov rad privukao pažnju povjesničara umjetnosti. Dakle, prvi se put spominje njegovo ime 3. siječnja 1429. u potpisanom ugovoru za izvođenje radova u kapeli Sv. Duje u Splitu zajedno sa Ivanom Petrovom iz Milana. Stoga je u ovom slučaju riječ o vrlo pouzdano datiranom te dokumentiranom djelu. Suradivao je sa Ivanom Petrovom iz Milana sljedećih dvadesetak godina. Upravo se iz tog razloga i danas vode rasprave oko toga koji je od njih dvojice zaslužan za koji dio oslikanih fresaka.

Postoje poznate informacije o Dujmovim poslovima povezanim sa trgovinom te djelatnošću kao slikara. Također, postoje i dokumenti koji potvrđuju kako je u nekim trenucima bio građanin Splita, Šibenika, Zadra, spominje se i u Trogiru (godine 1455.) i Dubrovniku (godine 1456.). Dakle, može se zaključiti kako je uz zvanje slikara bio i aktivan trgovac, poduzetnik te zemljoposjednik. S Ivanom Petrovim raskida ugovor o zajedničkoj suradnji u travnju, godine 1446. Godinu dana kasnije, 1447. potpisuje petogodišnji ugovor s majstorom Antunom Restinovićem o suradnji u slikarstvu i trgovini te samim time i podjeli dobiti. Zatim, mogu se pronaći ugovori za dva poliptiha u Šibeniku; poliptih za katedralu i poliptih za franjevačku crkvu. Ugovore su potpisali Dujam i Restinović u listopadu, 1448. godine.

Sredinom siječnja 1452. godine, franjevci su sklopili ugovor sa Dujmom za oslikavanje franjevačkog poliptiha Petra de Riboldisa.¹⁵

¹⁴HILJE, 1999, str. 131

¹⁵FISKOVIĆ, PETRICIOLI, 1956, str. 174

Može se pretpostaviti kako je upravo Dujam bio prvi učitelj slikaru Jurju Čulinoviću. Također, u radionicu je na naukovanje primljen Stjepan, sin dubrovačkog slikara Ivana UgrinovićaZornelića, godine 1456. Upravo to može biti potvrda kako je i Ugrinović cijenio njegove slikarske kvalitete.¹⁶

Dujam umire vjerojatno 1458. ili u prvoj polovici 1459. godine. Oporukom je ostavio novčana sredstva za kapelu sv. Jerolima u crkvi Sv. Duha u Splitu te miraz u iznosu 200 libara za kćer dugogodišnjeg suradnika, Ivana Petrova. Iz oporuke se saznaje i kako je bio pokopan u crkvi Sv. Frane na Obali u Splitu.¹⁷

¹⁶BELAMARIĆ, 1996, str. 31-32

¹⁷BELAMARIĆ, 1996, str. 37

IVAN PETROV IZ MILANA

Ivan Petrov je bio talijanski slikar francuskog porijekla. Djelovao je u Dalmaciji u razdoblju od 1429. do 1448. godine. Ugovorom iz 1429. godine je prvi put potvrđen njegov rad u Dalmaciji, te je godine potpisan ugovor od strane Dujma Vučkovića i Ivana Petrova za oslikavanje kapele Sv. Duje u stolnoj crkvi u Splitu. Njih su dvojica surađivali dvadesetak godina. Uz posao slikara, radio je kao trgovac vinom kojeg je izvezio iz Šibenika i uljem. S Dujmom raskida ugovor o suradnji 1446. godine. Sačuvanim je dokumentima utvrđeno kako je oženio kćer zadarskog graditelja Vuka Slavogostova, Agnesinu te je sa njom imao kći Adriolu i sina Rafaela.¹⁸

Ivana Prijatelj je iznijela hipotezu kojom je nastojala preciznije odrediti profil Ivana Petrova predlažući identifikaciju s umjetnikom čije se ime u literaturi navodi na različite načine: Zanino di Pietro, Jean Charlier i Giovanni di Francia. U talijanskoj se literaturi spominje njegovo ime tj. S. Padovani u svom članku iz 1985. spominje u kontekstu toga kako je zapravo riječ o jednoj osobi koja se pojavljuje s više imena. Pri usporedbi djela u Dalmaciji i Italiji vidljivo je kako se ona stilski podudaraju. U dokumentu iz 1429. godine koji je potpisan u Splitu, navodi se ime Johannes Pauli te se stoga pretpostavlja kako je i tada riječ o istoj osobi.¹⁹

Postoje samo dva ugovora koja potvrđuju samostalan rad Ivana: ugovorom sklopljenim 16. lipnja 1431. Ivan se obvezuje zadarskom nadbiskupu Lovri Venieru oslikati i pozlatiti drvene kipove koje je izradio venecijanski drvorezbar Matej Moronzon. Dogovoreni posao je podrazumijevao oslikavanje i pozlaćivanje dvanaest apostola, raspelo i likove Marije i Ivana za zadarsku katedralu Sv. Stošije. Posao je trebao biti u trajanju od dvije godine. (Hilje, gotičko slikarstvo, str. 92) Ugovorom potpisanim 10. lipnja 1442. se obvezao Bratiši Medetiću iz Maljina i Jurju iz Krbavca, zastupnicima župe Sv. Petra iz Znojaka u okolici Zadra naslikati oltarnu palu s izrezbarenim okvirom te pozlatom. Na vrhu je bilo zatraženo dodavanje likova Navještenja, na podnožju dva svetačka lika i četiri evanđelista. Godine 1446. zadarski arhiđakon Luka plaća Ivanu veću količinu novca za slikanje u kapeli Sv. Stošije u katedrali u Zadru.²⁰ Ivan Petrov umire 1. lipnja 1448. godine.²¹

¹⁸HILJE, 1999, str. 94

¹⁹PRIJATELJ, 1990, str. 49-52

²⁰PRIJATELJ, 1990, str. 54-55

²¹HILJE, 1999, str. 94

TKO JE AUTOR UGLJANSKOG POLIPTIHA?

Jedno od važnih pitanja kasnogotičkog slikarstva na području Dalmacije je pitanje autorstva Ugljanskog poliptiha. O Ugljanskom poliptihu su pisali brojni povjesničari umjetnosti, među kojima se ističu C. Fisković, I. Petricioli, D. Domančić, I. Prijatelj, E. Hilje, J. Belamarić. Svi spomenuti nude pretpostavke i argumente o mogućem autoru poliptiha.

U pretpostavkama o autorstvu nametnula su se dva imena, moguća majstora koja su mogla izraditi Ugljanski poliptih. U već spomenutom ugovoru iz 3. siječnja 1429. godine, kojeg su potpisali prvo Dujam Vučković a zatim Ivan Petrov iz Milana je riječ o oslikavanju kapele Sv. Dujma u Splitu kao zajedničkom radu. Kapelu je 1427. godine sagradio i isklesao majstor Bonino iz Milana. Proučavanje ovog dokumenta je pridonijelo otkrivanju ostataka oslika koje su bile premazane sivom vapnenom bojom u vrijeme baroka. Oslikana je čitava površina kalote ciborija. Na četiri trokutasta polja su bila prikazana četiri evanđelista. Zbog nepovoljnih uvjeta poput vlage, sačuvana su samo dva prikaza evanđelista; Sv. Luka i Sv. Matej.²²

Na svodu se nalaze križna rebra koja su bila ukrašena viticom cvjetova i lišća, to je bilo karakteristično za gotičke dekoracije. Međutim, prethodno spomenuti ukras je danas vidljiv samo na jednom rebru. Vidljive su naznake plavog i crvenog lišća a taj je slijed prekinut na dva mjesta i to upravo medaljonom modre boje s Kristovim monogramom zlatnih slova. U središtu križnih rebara se nalazio četverolisni medaljon no nažalost, taj je ukras nestao.

Nepovoljna je činjenica ta kako je nestalo više od polovice fresko oslika, na kojima su između ostalog bile naslikane kompletne kompozicije scena i likova što je vrlo važan element u predočavanju vrijednosti kompetencija samog slikara. Usprkos tome, sačuvala se donja ožbukana površina na kojoj je prikazana kompozicija scena crvenkastom bojom tj. sinopijom na površini žute boje. Međutim, usprkos poznavanju ove tehnike oslikavanja, majstor je zadržao način slikanja kakav se može prepoznati na gotičkim poliptisima na drvu. Riječ je o minucioznom slikanju temperom. Vidljivo je kako je majstor koristio sitne namaze boje te je vrlo precizno oslikao najfinije detalje ukrasa na haljinama i prijestolja.²³

²²DOMANČIĆ, 1959, str. 42

²³DOMANČIĆ, 1959, str. 42-45

Ono što je karakteristično za ove oslikane prikaze jest gotička linearnost i potreba za dekorativnošću. Upravo dekoracije postaju dominantna komponenta oslika. Uz dekoracije na namještaju, draperiji i sl. ističe se razigranost boja i pozlata te još važnije, linija obrisa likova. Sve navedeno odaje dojam raskoši što je bilo u interesu prikazivanja za ljude u srednjem vijeku.

24

Na prikazu lica Sv. Luke je vidljivo vješto blago tonsko modeliranje. Ističe se pokret pramenova kose čime slikar oživljava prikaz lika tj. fizionomiju lica. Vidljive su oblikovane oči gdje je precizno naglašena bjelina bjeloočnica. Preostali dijelovi lica se primjećuju iz crteža na donjem sloju žbuke; duža kovrčava brada. Uz prethodno spomenute karakteristike lika, vidljivi su dijelovi poput draperije i prstiju. Što se tiče prikaza glave Sv. Mateja, ona je sačuvana u cijelosti na donjem sloju žbuke. Lice ima vidljive karakteristike poput izduženog nosa, oblih obraza, naglašenog podbratka te zadebljanim kopcima. Kosa izgleda podšišano i kovrčavo.

Na oslicima se nalazi primjer muškog akta srednjovjekovnog slikarstva. Tijelo prati S liniju gotičkog izgleda likova. Nježnim je pokretom svinuto u bokovima, težina tijela počiva na lijevoj nozi dok je desna noga prislonjena uz nju. U desnoj ruci se nalazi balčak mača dok se u lijevoj nalazi šiljak tog mača. Majstor je crtežom i samom modelacijom izdvojio lika iz plošnosti prostora te je upravo tako postigao efekt veće realnosti lika u pokretu. U tom je prikazu vidljivo vraćanje realnosti slikarstvu. Iz svega prethodno rečenog je vidljivo prihvaćanje novih strujanja slikarstva koja su se pojavila s Apeninskog poluotoka te su samim time donesene renesanse ideje na dalmatinsku obalu.²⁵

Franjevački poliptih Petra de Riboldisa je jedini sačuvani rad za kojeg postoji ugovor na temelju kojeg se sa sigurnošću zna da ga je oslikao Dujam Vučković. Dujam se obvezao 1433. godine zastupnicima franjevačkog samostana, zadarskim plemićima braći Ludoviku i Pavlu de Georgiis da će poliptih o vlastitom trošku, zlatom i bojama ukrasiti, oslikati i urediti. Dogovoreno je da pozadina bude oslikana plavom bojom te da će ju ukrasiti zlatnim zvijezdama ili po želji naručitelja. Rok za završetak oslikavanja je bio osamnaest mjeseci počevši od travnja, 1452. godine. Krajem 1433. godine, izradapoliptiha je bila djelomično ostvarena. Međutim ni u

²⁴DOMANČIĆ, 1959, str. 45

²⁵DOMANČIĆ, 1959, str. 46-47

siječnju 1452. godine, rad nije bio gotov. Čitajući ugovor, može se zaključiti kako je poliptih bio raskošniji nego što se to danas može vidjeti iz dijelova koji su sačuvani.²⁶

Fisković i Petricioli u zajedničkom članku, navode nekoliko kipova za koje se pretpostavlja da su pripadali poliptihu Petra de Riboldisa a to su kipovi; Sv. Šimun, Sv. Jeronim i Sv. Ivan koji se nalaze u riznici samostana Sv. Frane u Zadru, kipovi Sv. Klare i sveca franjevca koji se nalaze na glavnom oltaru crkve u Starom gradu na Pagu te reljefe Krunjenja Marije i Stigmatizacije Sv. Frane, nalazili su se u zadarskom Konzervatorskom uredu. Kasnije su fragmenti također preneseni u riznicu samostana sv. Frane.²⁷

Haljine likova su bile pozlaćene a kosa i inkarnat su bili prirodnih boja. U pozadini se nalazi kameniti pejzaž gdje se na lijevoj strani nalazi trobrodna crkva s zvonikom te desno, mala šuma ispod klisure. Ne ističe se perspektiva. Prostor je prikazan umanjenim ljudskim likovima te dijelovima pejzaža. Većinom se sačuvala originalna polikromija. Pejzaž je obojan tamnosmeđom bojom na crvenoj podlozi. Kip Sv. Jeronima je premazan naknadno s nekoliko slojeva krede i žutom bojom a iznad svih ovih slojeva, našao se i sloj vapna kako bi se dobila iluzija kamena. Kardinalski šešir i haljina sveca te krov modela crkve su obojani tamnocrvenom bojom. Plašt je bio pozlaćen no pozlata je ostrugana prije nego što se kip prebojao. Precizno i realistično su naslikane oči, obrve i bore oko očiju. Kip Sv. Šimuna je doživio istu sudbinu poput prethodno spomenutog kipa, pozlata biva ostrugana a kip prebojan. Kip Sv. Ivana Krstitelja osim u licu, nije bio premazan pa se sačuvao veći postotak originalne polikromije. Na oljuštenom je plaštu sačuvano više pozlate. Inkarnat je obojan istim bojama kao i preostali kipovi.²⁸

Dujam je vrlo brzo izvršio svoj posao, točnije do 22. veljače 1453. jer se u dokumentu kojeg su franjevci sastavili kako bi im se vratili dugovi, spominje suma novca od 205 zlatnih dukata koje su dugovali Dujmu za ovaj posao. Franjevci nisu isplatili dug, zbog toga je Dujam sastavio pritužbu gradskom knezu.²⁹

S druge strane Ivanu Petrovu iz Milana sa sigurnošću se može atribuirati oslikavanje i pozlaćivanje drvenih kipova s letnera katedrale Sv. Stošije u Zadru. Ugovor je sklopljen 16. lipnja 1431. godine a naručitelj je bio nadbiskup Lovro Venier. Dogovorena je cijena od četiristo dukata

²⁶FISKOVIĆ, PETRICIOLI, 1956, str. 174-178

²⁷FISKOVIĆ, PETRICIOLI, 1956, str. 153

²⁸FISKOVIĆ, 1972, str. 81-84

²⁹FISKOVIĆ, 1972, str. 79

a trebala je biti isplaćena u šest navrata. Uzrok visoke cijene je zasigurno skupoća materijala, ponajprije pozlate a materijale je trebao osigurati majstor.³⁰

Godine 1426. je nadbiskup Molina od Moronzona naručio raspelo uz koje je trebala stajati Bogorodica i Sv. Ivan evanđelist te dvanaestorica apostola za visoku ogradu prezbitarija. Slikar Ivan Petrov je oslikao figure te na osnovi ove suradnje potvrđene dokumentima, pretpostavlja se da je isti slikar polikromirao i korske klupe.

Na drvenoj gredi kamene pregrade je u sredini bilo smješteno raspelo a pod njim likovi Sv. Ivana i Bogorodice te sa svake strane po šest apostola. Na skromniji je način ostvaren sličan ukupni dojam poput pregrade u crkvi San Marco u Veneciji. U izvještaju iz 1494. godine kanonika iz Milana, Pietra Casole se opisuje bogata pozlata na skulpturama s letnera. Spominje kako je iznad kora, visoko između dva zida, pokraj raskošno ukrašenog raspela u sredini, bila smještena greda s četrnaest visokih, lijepih te vrlo prirodnih likova prekrivenih zlatom.³¹

Od prvobitnog opusa skulptura s letnera sačuvalo se jedanaest skulptura: raspeti Krist, apostoli Petar i Pavao, mladoliki apostol, apostol Ivan, tri neidentificirana apostola, apostol Bartolomej, apostol Matej, apostol za kojeg se pretpostavlja da je Jakov. Većina navedenih apostola u ruci drži knjigu ili svitak, Sv. Bartolomej drži oštećeni nož, Sv. Petar u desnoj ruci drži ključeve, Sv. Jakov drži razvijeni rotulus s natpisom: „CREDO IN (SPIRITUM) SANCTUM“ te neidentificirani apostol također drži rotulus s natpisom: „PASSUS S(UB) PONTIO PIL(ATO)“. Kao na Ugljanskom poliptihu, apostoli na rotulusima imaju ispisane odlomke molitve Vjeronanja. O odlikama slikarske fakture se može reći da se iskazuje izuzetna vještina, upotreba bogate pozlate i karakterističnih „mekih“ boja.³²

Raspeti Krist prikazan je s izrazom trpnje i iscrpljenosti. Preostali likovi zagrnuti su plaštovima širokih nabora te s vrlo naglašenim individualnim crtama.³³

Imena Dujma i Ivana se prvi put spominju u ugovoru o zajedničkom radu na fresko oslicima kapele sv. Duje u Splitu. Prvi koji je potpisao ugovor bio je Dujam.³⁴ Jedinu siguran Dujmov rad temeljem ugovora je oslikavanje Riboldisovog poliptiha sačuvanog u fragmentima u

³⁰HILJE, 1999, str. 92

³¹JAKŠIĆ, HILJE, 2008, str. 70-71

³²HILJE, 1999, str. 110

³³PETRICIOLI, 2004, str. 76

³⁴DOMANČIĆ, 1959, str. 52

Zadru, a Ivanov, također utvrđen ugovorom je oslikavanje kipova s letnera u katedrali Sv. Stošije u Zadru.

Povjesničari umjetnosti, koji su se bavili proučavanjem Ugljanskog poliptiha, su se putem svojih pretpostavki i argumenata podijelili između dva majstora koji se u literaturi najčešće spominju; Dujma i Ivana.

U procesu analiziranja Ugljanskog poliptiha, Domančić ističe sličnosti u glavnim crtama ili u detaljima s fresko oslikom u Splitu. Počevši od analize srednjeg prostora poliptiha kojeg sačinjava prizor Bogorodice sa Djetetom. Postoje sličnosti u sagledavanju općeg dojma dekorativnosti i bogatstva prikaza sa Ugljanskog poliptiha prikaza evanđelista iz Splita. Vidljiv je isti osjećaj slikara za dekoraciju draperije, oblikovanje te bogato savijanje rubova. Što se tiče arhitektonskog ukrasa prijestolja, uvijek se pojavljuje isti tip koji ima svoje varijacije kroz slikarstvo gotike no tu se ističe motiv „nadutog“ lišća koje se nalazi na podanku Bogorodičina prijestolja, potpuno se podudara s lišćem koje se nalazi na podanku i naslonu prijestolja Sv. Mateja u Splitu.

Potrebno se dotaknuti i modelacije Bogorodičina lica. Prikazano je s visoko nadvijenim obrvama, izduženim nosom sa vrhom kuglastog oblika, sjetnim izrazom očiju te naglašenim kapcima. Posebna je pažnja dana modeliranju brade i podbratka te je također oblik usana istovjetan s modelacijom glave na crtežu Sv. Mateja. Važno je napomenuti kako postoji sličan, oživiljen pogled Djeteta i Bogorodice sa onim evanđeliste Luke. Slikar je na oba dijela pokazao isti osjećaj za materiju modelacijom nabora i izmjenom boje na plaštu Sv. Luke s draperijama Sv. Jakova, Sv. Jerolima i Sv. Nikole te na Gospinu koljenu. Zatim je važno istaknuti kako postoje dva detalja koja se isključivo javljaju na ova dva djela. Riječ je o apliciranim plastičnim ukrasima i donjim dijelom pozadine crne boje s posutim zelenim lišćem. Primjer apliciranog plastičnog ukrasa na poliptihu se nalazi na Gospinu ovratniku i na kazuli Sv. Nikole.

Domančić bi zbog dodirnih točaka Ugljanskog poliptiha i splitskih fresaka povezo ovaj poliptih s ugovorom iz 1453. godine te ga ujedno pripisao Dujmu.³⁵

I. Prijatelj u svom članku spominje freske u kapeli sv. Duje te nudi pretpostavku o atribuciji oslika. Govori da bi se Ivanu Petrovu moglo atribuirati naslikano prijestolje, ornamenti ukrasa na rebrima svoda te ornamenti draperija dok bi se Dujmu mogli atribuirati likovi evanđelista. Može se primijetiti sličnost likova svetaca Mateja Moronzona iz zadarske katedrale

³⁵DOMANČIĆ, 1959, str. 52

na kojima je radio Ivan. Također, I. Prijatelj govori o dvije vrste aureola koje možemo vidjeti na slikama koje se atribuiraju Ivanu. Riječ je o jednostavnom tipu aureole s nizom lukova koji kada se spoje, završavaju s točkom ili trotočkom. Primjeri se mogu vidjeti na slikama Hapšenje Krista te na slikama iz franjevačkih samostana u Hvaru i Šibeniku i iz Vele Rave.³⁶

Postoji i složeniji tip aureola koje imaju prikazan niz punciranih rozeta koje imaju više latica te su prikazane na slikama poput one iz Rietija, splitske Galerije umjetnina, Muzeja grada u Šibeniku i sl.

Ornamenati na draperiji su raskošnije oslikani. Postoji i složeniji tip ukrasa poput prikaza vegetacije. Primjerice, ukras vitice sa cvijećem koje se nalazi na slici iz samostana sv. Franje u Šibeniku, ornamenti po uzoru na slova sa slike Golgota iz Rietija. Na draperiji nepoznatog sveca sa slike iz privatne zbirke u Švicarskoj može primijetiti cvjetni ornament poput primjerice onih s draperije likova s Ugljanskog poliptiha. Ornament vitice s cvijećem se može pronaći na oslikanim rebrima svoda kapele sv. Dujma u Splitu. Ukoliko bi se usporedila prijestolja s fresaka u Splitu sa prijestoljem Bogorodice na fresci u crkvi Frari u Veneciji, mogle bi se vidjeti mnoge sličnosti. Također, prijestolja su prikazana na nekoliko slika koje se po I. Prijatelj, pripisuju Dujmu primjerice na slici Bogorodica na prijestolju koja se nalazi u SICU u Zadru, na središnjem prikazu izgubljenog poliptiha iz crkve Sv. Ivana u Stanovima u Zadru te na središnjoj slici Ugljanskog poliptiha.

Ivan je koristio reljefne ukrasne okvire koji su bili izrađeni u slikarskoj kredi. Na njima su vidljivi niz lukova koji se spajaju sa donje strane gdje završavaju trolisnim visuljkom a na gornjoj strani s kružićem. Ovakvim je primjerima cijeli okvir točkasto punciran po obodnom rubu. Takvi se primjeri pojavljuju na slikama iz Opatske zbirke u Korčuli, Muzeja grada Šibenika, Galerije umjetnina u Splitu.³⁷

I. Prijatelj donosi pretpostavku da su Dujam Vučković i Ivan Petrov iz Milana oboje radili na Ugljanskom poliptihu. Naime, temeljem stilske - komparativne analize moglo bi se pretpostaviti kako je Dujam naslikao središnje polje poliptiha s prikazom Bogorodice na prijestolju te *Imago Pietatis*, iznad središnjeg polja. Ivan Petrov bi mogao biti autor preostalih dijelova tj. donjeg niza svetaca koji su prikazani u čitavoj figuri ipredele poliptiha na kojoj se nalaze likovi Krista te pored njega prikazani apostoli.³⁸

³⁶PRIJATELJ, 1990, str. 74

³⁷PRIJATELJ, 1990, str. 75-77

³⁸PRIJATELJ, 1991, str. 97

Prikaz Bogorodice sa Djetetom u središnjem polju pokazuje slične karakterne crte s djelima koja I. Prijatelj pripisuje Dujmu na temelju stilsko komparativne analize; Bogorodica i Dijete iz franjevačke zbirke u Zadru, Bogorodica s Djetetom na prijestolju koje se nalazi u samostanu sv. Marije u Zadru i središnje polje nestalog poliptiha iz Stanova, također u Zadru. Prikaz mrtvog Krista je uvelike sličan prikazu sa fragmenta slike mrtvog Krista iz Luke na Dugom otoku.

Nadalje, postavlja se pitanje autorstva predele i muških svetačkih likova. Svetački likovi su vidljivi i na freskama u Splitu i na poliptihu u Stanovima u Zadru. Sv. Dimitrije na ovom poliptihu dijeli slične karakteristike sa Sv. Mihovilom koji je prikazan na poliptihu u Stanovima.³⁹

Što se ostalih likova tiče, za koje se ne mogu pronaći analogije s djelima koja su atribuirana Dujmu, I. Prijatelj je primijetila na radovima koji su pripisani Ivanu Petrovu. To su: Lik Sv. Petra mučenika koji je prikazan s dominikanskim ruhom te s nožem kojim mu je probodeno tjeme nudi analogiju s likom sv. Dominika sdjela iz privatne kolekcije u Švicarskoj. Upravo sličnu takvu fizionomiju možemo vidjeti i na prikazu Sv. Franje odjeven u franjevačku odoru. Prikaz lika Sv. Jerolima koji je odjeven u kardinalsku odoru s crkvom u ruci nudi analogije sa starcima koji imaju dugu sijedu bradu a nalaze se u desnom uglu slike Hapšenje Krista nepoznatog vlasnika. To se djelo nalazi u privatnoj zbirci u Švicarskoj. Također je vidljiva analogija s likom Boga Oca na fresci u crkvi Frari u Veneciji. Slične karakteristične crte lica su vidljive na liku Sv. Šimuna na Ugljanskom poliptihu. Sličnost je vidljiva i kod četvrtog apostola koji se nalazi lijevo od Krista te kod prvog apostola desno od Krista na predeli. Lik Sv. Nikole je karakteristično prikazan u biskupskoj odori sijede brade, strogog izraza lica te ćelav samo sa sijedim čuperkom koji mu se nalazi posred čela. Dijeli gotovo identičan izgled sa svecem koji se nalazi pored Sv. Dominika na slici iz privatne zbirke u Švicarskoj. Na njega pak nalikuje peti apostol koji je prikazan lijevo od Krista na predeli samog poliptiha.

Sv. Jakov koji je prikazan sa putničkim plaštem ima sličnosti s likom Krista na slici Bičevanje Krista iz MuseoCorrer u Veneciji, sNevjernim Tomom iz Mombaroccija, gotovo istu fizionomiju; mladi izgled lica, glava ovalnog oblika, svjetlija, počesljana kosa te brada. Takva se fizionomija može primijetiti na prikazu petog apostola s desne Kristove strane.⁴⁰

³⁹PRIJATELJ, 1991, str. 106

⁴⁰PRIJATELJ, 1991, str. 107-109

Potrebno je spomenuti i likove trećeg i šestog apostola koji se nalaze lijevo od Kristove strane. Prikazani su sa svijetlom kovrčavom kosom, dječaćkih izraza lica te bez brade. Postoje sličnosti s likom Sv. Tome koji je i prethodno spomenut, iz Mombaroccija ali i poneke sličnosti prikazom Sv. Mateja sa oslika u Splitu. Prikaz četvrtog apostola desno od Kristove strane podsjeća na apostola koji se nalazi također desno od Krista na djelu iz Švicarske. Ovi likovi imaju poveznice sa prikazom likovima Ivana Petrova.⁴¹

E. Hilje se u svom radu nadovezao na tvrdnje K. Prijatelja o tome da Ugljanski poliptih i fragment iz Luke pokazuju da su to djela kvalitetnije izrade od one Blaža Jurjeva. Stoga se pretpostavlja kako su oba djela rad jednog vrsnog majstora.

Pretpostavka ima svoje temelje u sličnoj fizionomiji Kristova lika; isti položaj glave, frizura, tanki izgled ruku sa dužim, blago savinutim prstima. Vrlo je važno istaknuti i način punciranja Kristove aureole na fragmentu iz Luke te je isti način ponovljen na dvadeset osam aureola likova na poliptihu.

Hilje ističe kako je opće prihvaćena teza D. Domančićau kojoj nudi uvjerljive argumente o autorstvu upravo Dujma i to na temelju fresaka u Splitu koje su rad oba majstora. Iako se u ugovoru navodi Dujam kao glavni izvođač radova, to nije potvrđeno. Hilje u svom radu spominje te se slaže sa kolegom I. Petriciolijem kako postoji mogućnost da je Ivan autor fragmenta iz Luke. To potkrjepljuje postojanje sličnosti s likovima koje je Matej Moronzon izradio a Ivan oslikao. Koristio je tehniku pozlate. Pronađen je dokument sa ostavštinom Zadrana Petra Venturina u kojemu se mogla pronaći informacija o Ivanovom izvođenju pozlate slike u crkvi Sv. Spasa u Zadru. Na Ugljanskom je poliptihu vidljiva pozlata te kako je ona djelo vrlo iskusnog majstora, što ide u prilog Ivanu kao autoru. Postoji udio sjevernjačkog slikarstvavidljiv na ovom djelu ali i na freskama u Splitu, što bi se moglo povezati sa područjem Milana odakle dolazi Ivan. Naziva ga se nasljednikom slikara iz Zadra, Menegela Ivanovog što govori o njegovoj slikarskoj kvaliteti zbog koje mu se pripisuje autorstvo kipova s pregrade Katedrale u Zadru. Hilje pretpostavlja kako je Ugljanski poliptih samostalan rad Ivana zbog dokumenta od 9. travnja 1446. kojom su Dujam i Ivan prekinuli suradnju te to dovodi do 1447. godine kada je poliptih mogao nastati.⁴²

⁴¹PRIJATELJ, 1991, str. 109

⁴²HILJE, 1999, str. 110

Nadalje, Hilje predlaže pripisivanje rada Bogorodica iz samostana sv. Marije u Zadru također Ivanu upravo zbog sličnosti između ove dvije spomenute Bogorodice. No, aureola Bogorodice je oštećena ali su i dalje vidljiva slova koja su pisana istim načinom kao i na Ugljanskom poliptihu, riječ je o knjižnoj gotici. Sličnosti su vidljive i na naslikanim linijama obrva, očiju, nosa, brade i podbratka dok se usne razlikuju. Vidljiva je bogata draperija i tron koji je ukrašen arhitektonskim elementima. (HILJE, 1990, str. 38-44) Sličnosti sa radovima koji se pripisuju Ivanu se očituju na punciranim ukrasima, vještom nanošenju pozlate te tipu slova na natpisima.⁴³

U literaturi se najčešće pojavljuju dva moguća autora Ugljanskog poliptiha. Povjesničari umjetnosti koji se bave ovim pitanjem, nude svoje pretpostavke i argumente; D. Domančić i J. Belamarić autorstvo pripisuju Dujmu Vučkoviću a I. Prijatelj i E. Hilje kao autora navode Ivana Petrova iz Milana.

Povjesničari umjetnosti se ne mogu složiti tko je autor Ugljanskog poliptiha zbog različitih medija slikanja koje su koristila oba potencijalna autora; Dujam i Ivan. Naime, u tri djela koja im se pripisuju na temelju ugovora, korištena su tri medija slikanja što govori o različitim pristupima. Zajednički rad oba majstora su freske u Splitu. Zatim oslikavanje drvorezbarskih kipova; Dujmov rad na poliptihu Petra de Riboldisa u Zadru i Ivanov rad na letneru katedrale Sv. Stošije u Zadru. Naposljetku, oslikavanje Ugljanskog poliptiha što pokazuje slikarsku tehniku. Stoga je vrlo problematično definirati konačnu teoriju o autorstvu.

⁴³HILJE, 1999, str. 110

ZAKLJUČAK

Cilj ovog rada bio je pobliže proučiti dostupnu literaturu o Ugljanskom poliptihu te putem nje, čitatelju predstaviti teze i pretpostavke o mogućem autoru poliptiha koji se u literaturi najčešće spominju: Dujam Vučković i Ivan Petrov iz Milana. U radu su spomenuti povjesničari umjetnosti koji su proučavali poliptih, doprinijeli daljnjim istraživanjima i proučavanju načina izrade ovog poliptiha i stilsko komparativnom usporedbom s drugim djelima te majstorima koji su u razdoblju 15. stoljeća, kada je ovaj poliptih nastao, djelovali u Zadru. Prvi dokument gdje se oba prethodno spomenuta majstora javljaju je ugovor iz 1429. godine za oslikavanje kapele Sv. Duje u Splitu.

D. Domančićvećinu oslika atribuirao Dujmu zatim izvodi stilsku analizu s prikazima na Ugljanskom poliptihu. Upravo zbog prethodno navedenog, poliptiha Petra de Riboldisa čije je kipove sa sigurnošću oslikao te još nekih djela koja atribuirao istome, Domančić pripisuje autorstvo poliptiha Dujmu. S druge strane, Emil Hilje pripisuje autorstvo poliptiha Ivanu. Ne slaže se sa argumentacijom kolege Domančića o većinskoj atribuciji fresko oslika iz Splita i poliptiha, Dujmu. Usporedbom oslikanih Moronzonijskih kipova sa letnera zadarske katedrale sa djelima koja atribuirao Ivanu, donosi pretpostavku o tome kako bi Ivan mogao biti autor poliptiha. Ivana Prijatelj je na temelju stilsko - komparativne analize iznijela pretpostavku kako je Ugljanski poliptih zajednički rad Dujma i Ivana. S obzirom kako su sve prethodno navedene pretpostavke samo pretpostavke, ne može se na temelju ijedne utvrditi o kojem je autoru riječ.

S obzirom na to kako su sve prethodno navedene pretpostavke samo pretpostavke, ne može se na temelju ijedne utvrditi o kojem je autoru riječ. Međutim pomoću razvoja grane povijesti umjetnosti, ali i pronalaska novih informacija i djela, postoji mogućnost rješavanja i ovog, vrlo važnog pitanja za slikarstvo 15. stoljeća na području Dalmacije.

POPIS LITERATURE

BELAMARIĆ, 1996

Belamarić, J. (1996). „Nove potvrde za DujmaVuškovića“, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, 36(1), str. 31-40. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/111059> (Datum pristupa: 10.08.2023.)

DOMANČIĆ, 1959

Domančić, D. (1959). Freske DujmaVuškovića u Splitu, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, 11(1), str. 41-58. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/147320> (Datum pristupa: 08.08.2023.)

FISKOVIĆ I PETRICIOLI, 1956

Fisković, C., Petricioli, I. (1956). Zadarski poliptih Petra de Riboldisa, *Anali Zavoda za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Dubrovniku*, (4-5), str. 153-179. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/258274> (Datum pristupa: 03.09.2023.)

HILJE, 1990

Hilje, E. (1990). Zadarski slikarski krug u drugoj četvrtini 15. stoljeća, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, 29(1), str. 33-48. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/140966> (Datum pristupa: 10.08.2023.)

HILJE, 1996.

Hilje, E. (1996). Ikonografski program predele Ugljanskog poliptiha, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, 36(1), str. 43-57. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/111056> (Datum pristupa: 01.09.2023.)

HILJE, 1999

Hilje, E. (1999). „Gotičko slikarstvo u Zadru“, Matica hrvatska, Zagreb, str. 122-130.

JAKŠIĆ, HILJE, 2008

Jakšić, N., Hilje, E. (2008)., Kiparstvo zadarske nadbiskupije od XII. Do XVI. stoljeća, „Kiparstvo I. od IV. do XVI. stoljeća, Zadar, str. 39-71 (Datum pristupa: 6.09.2023.)

HILJE, 2020

Hilje, E. (2020). 'Nekoliko bilješki o slikaru Blažu Jurjevu', Radovi Instituta za povijest umjetnosti, (44/1), str. 33-46. <https://doi.org/10.31664/ripu.2020.44/1.03> (Datum pristupa: 4.09.2023.)

PETRICIOLI, 1972

Petricioli, I. (1972.). „Umjetnička obrada drveta u Zadru u doba gotike“, Zagreb, str. 74-86

PETRICIOLI, 2004

Petricioli, I. (2004). „Stalna izložba crkvene umjetnosti u Zadru“, Katalog zbirke, Zadar, str. 76

PRIJATELJ, 1990

Prijatelj, I. (1990). Pokušaj identifikacije Ivana Petrova iz Milana, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, 29(1), str. 49-81. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/140965> (Datum pristupa: 15.08.2023.)

PRIJATELJ, 1991

Prijatelj, I. (1991). Još o Ivanu Petrovu iz Milana, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, 31(1), str. 97-112. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/118153> (Datum pristupa: 15.08.2023.)

VEŽIĆ, 2008

Vežić, P. (2008). Klaustar Samostana sv. Frane u Zadru i Samostana sv. Jeronima na Ugljanu, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti*, (32), str. 49-58. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/65606> (Datum pristupa: 04.09.2023.)

VEŽIĆ, 2018

Vežić, P. (2018). Sveti Frane u Zadru - arhitektura crkve i samostana u doba gotike i renesanse, *Ars Adriatica*, (8), str. 17-46. <https://doi.org/10.15291/ars.2753> (Datum pristupa: 04.09.2023.)

POLIPTIH

Poliptih. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno:07.08. 2023. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=49211>

POPIS PRILOGA

Slika 1, Ugljanski poliptih, <https://prigorski.hr/unesco-v-svjetski-dan-umjetnosti-obiljezavat-ce-se-15-travnja-pocev-od-2020-godine/>, preuzeto: 12.09.2023

Slika 2, detalj središnje ploče Ugljanskog poliptiha, (HILJE, 1999, str. 11)

Slika 3. Detalj freske u kapeli Sv. Duje u Splitu. Evandelist Luka (DOMANČIĆ, 1959, str. 42)

Slika 4. Detalj freske u kapeli Sv. Duje u Splitu. Evandelist Luka (DOMANČIĆ, 1959, str. 43)

Slika 5. Detalj freske u kapeli Sv. Duje u Splitu. Evandelist Ivan (DOMANČIĆ, 1959, str. 46)

Slika 6. Fragment poliptiha Petra de Riboldisa. Stigmatizacija. (FISKOVIĆ, PETRICIOLI, 1956, str. 160)

Slika 7. Fragment poliptiha Petra de Riboldisa. Krunjenje Marije. (FISKOVIĆ, PETRICIOLI, 1956, str. 155)

Slika 8. Fragment poliptiha Petra de Riboldisa. Kristova glava. (FISKOVIĆ, PETRICIOLI, 1956, str. 156)

Slika 9. Fragment poliptiha Petra de Riboldisa. Sv. Jeronim. (HILJE, 1999, str. 128)

Slika 10. Fragment raspela sa ograde svetišta zadarske katedrale. (PETRICIOLI, 2004, str. 76)

Slika 11. Skulpture sa ograde svetišta zadarske katedrale. (PETRICIOLI, 2004, str. 78)

SAŽETAK I KLJUČNE RIJEČI

U radu se obrađuje tema Ugljanskog poliptiha te značaj ovog djela za slikarstvo zadarskog područja 15. stoljeća. Poliptih se s otoka Ugljana predao na čuvanje samostanu Sv. Frane u Zadru. S obzirom na nepoznato autorstvo, postoje mnoge pretpostavke o mogućim majstorima. Povjesničari umjetnosti koji se bave ovom tematikom u svojim radovima, opredjeljuju se između dva moguća autora, to su Dujam Vučković i Ivan Petrov iz Milana. Zajednički rad majstora je utvrđen ugovorom. Riječ je o fresko oslicima u kapeli Sv. Duje u Splitu. Njihova samostalna djela potvrđena ugovorom su Dujmov rad na franjevačkom poliptihu Petra de Riboldisa u Zadru te Ivanov rad pozlaćivanja i oslikavanja drvenih kipova s letnera katedrale Sv. Stošije u Zadru.

U završnom radu se nudi pregled svih dosadašnjih teorija na temu autorstva Ugljanskog poliptiha o kojima povjesničari umjetnosti raspravljaju.

Ključne riječi: Ugljanski poliptih, umjetnost gotike, freske u kapeli sv. Duje u Splitu, poliptih Petra de Riboldisa, Moronzonovi kipovi.

PRILOZI

Slika 1, Ugljanski poliptih

<https://prigorski.hr/unesco-v-svjetski-dan-umjetnosti-obiljezavat-ce-se-15-travnja-pocev-od-2020-godine/>,
preuzeto: 12.09.2023

Slika 2, detalj središnje ploče Ugljanskog poliptiha, (HILJE, 1999, str. 11)

Slika 3. Detalj freske u kapeli Sv. Duje u Splitu. Evandelist Luka (DOMANČIĆ, 1959, str. 42)

Slika 4. Detalj freske u kapeli Sv. Duje u Splitu. Evandelist Luka (DOMANČIĆ, 1959, str. 43)

Slika 5. Detalj freske u kapeli Sv. Duje u Splitu. Evanđelist Ivan (DOMANČIĆ, 1959, str. 46)

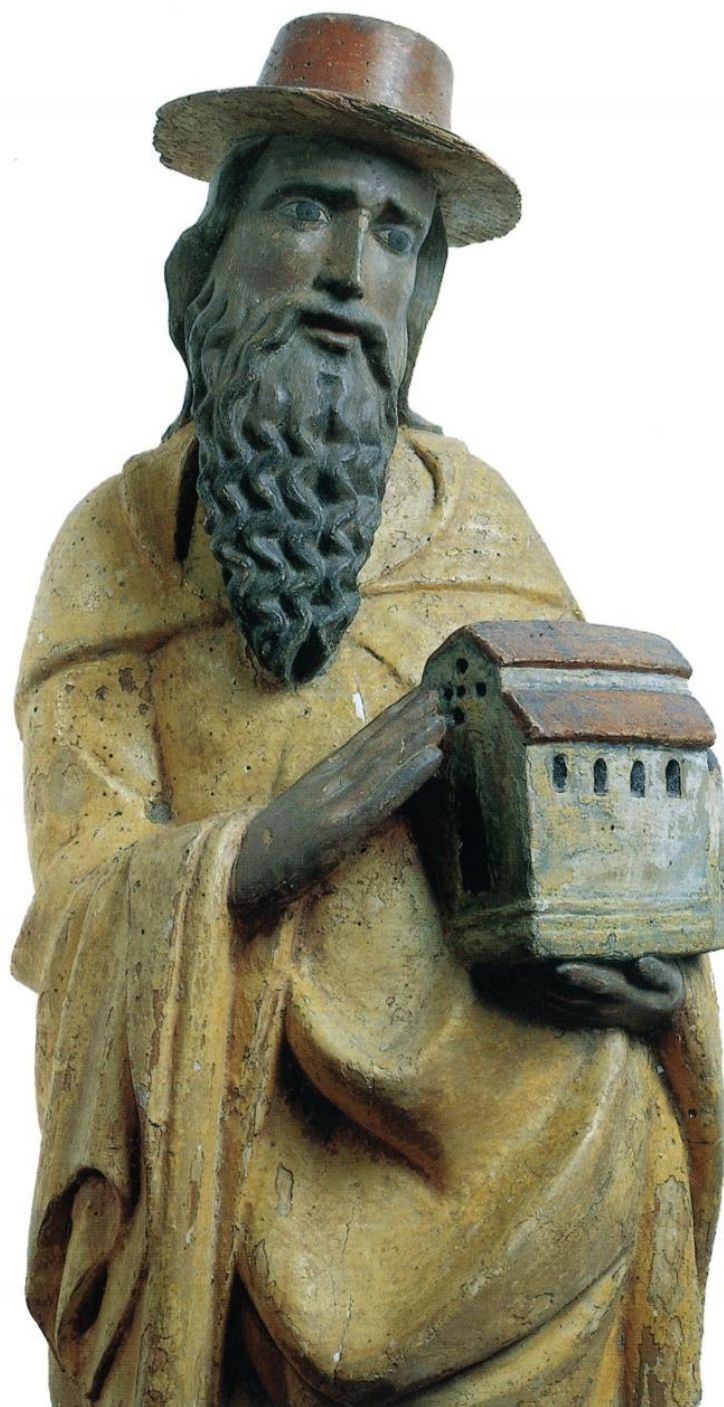
Slika 6. Fragment poliptiha Petra de Riboldisa. Stigmatizacija. (FISKOVIĆ, PETRICIOLI, 1956, str. 160)

Slika 7. Fragment poliptiha Petra de Riboldisa. Krunjenje Marije. (FISKOVIĆ, PETRICIOLI, 1956, str. 155)

Slika 8. Fragment poliptiha Petra de Riboldisa. Kristova glava. (FISKOVIĆ, PETRICIOLI, 1956, str. 156)

Slika 9. Fragment poliptiha Petra de Riboldisa. Sv. Jeronim. (HILJE, 1999, str. 128)

Slika 10. Fragment raspela sa ograde svetišta zadarske katedrale. (PETRICIOLI, 2004, str. 76)

Slika 11. Skulpture sa ograde svetišta zadarske katedrale. (PETRICIOLI, 2004, str. 78)